

Amerikan İdare Hukuku'nda Beklenen Gelişme: Chevron Doktrini Artık Hükümsüz

An Expected Development in American Administrative Law: Chevron Doctrine No Longer Applicable

Özge Atıl Kaya

Trabzon Üniversitesi, Hukuk Fakültesi,
İdare Hukuku Anabilim Dalı, Trabzon,
Türkiye, ozgeatil@trabzon.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 27.09.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 26.11.2024
Yayımlanma Tarihi/ Available Online:
16.12.2024

Öz: Chevron doktrini, Amerika Birleşik Devletleri'nde idarenin hukuki düzenlemeler yaparken ve uygularken, yasaları ve hukuki metinleri yorumlama yetkisinin yargısal denetiminde kullanılan önemli bir ilkedir. Amerikan idare hukukunda çığır açan Chevron, idarenin takdir yetkisini destekleyerek mahkemelerin idarenin hukuki yorumlama yetkisine riayet etmesi gerekliliği sonucunu doğurmuştur. Chevron doktrini, Amerikan Yüksek Mahkemesi'nce 1984 tarihli Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Resources Defense Council, Inc. davasında ortaya konulmuştur. Chevron, 1984'ten itibaren Yüksek Mahkeme ve federal temyiz ve bölge mahkemeleri tarafından birçok davada sıklıkla kullanılmıştır. Doktrin; uzmanlık ve teknik bilgi, verimlilik, demokratik hesap verebilirlik ve yargı yükünün hafifletilmesi gibi nedenlerle savunulmasının yanı sıra hukukçular ve siyasetçiler tarafından yoğun eleştirilere maruz kalmıştır. Chevron'a yöneltilen eleştirilerin başında; kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırılık, yargı organının ve bağımsızlığının zayıflatılması, aşırı yetki kullanımı, hukuki belirsizlik ve uygulamadaki tutarsızlıklar gelmektedir. Özellikle son dönemlerde, yoğunlaşan eleştirilerin de etkisiyle mahkemelerin Chevron'u uygularken temkinli davrandığı ve doktrinin uygulanabilirliğinin önemli ölçüde azaldığı ortaya konulmuştur. En nihayetinde Chevron doktrini, 28 Haziran 2024'te Loper Bright Enterprises v. Raimondo davasında Yüksek Mahkeme tarafından oyçokluğuyla iptal edilmiştir. Chevron'un iptalinin; idarenin yasaları ve hukuki metinleri yorumlama yetkisini büyük ölçüde sınırlayacağı, mahkemelerin idarenin yorumlarına riayet etme zorunluluğunu ortadan kaldıracığı ve yargının rolünü güçlendireceği düşünülmektedir. Bu çalışma, Chevron doktrininin tarihçesinin, kapsam ve temel prensiplerinin, yıllar içerisindeki değişiminin, günümüzde uygulanabilirliğinin ve iptalinin idarenin yargısal denetimi üzerindeki etkilerinin incelenmesini içerir.

Anahtar Kelimeler: Chevron, Amerika, İdare, İdarenin Takdir Yetkisi, Yargısal Denetim

Abstract: The Chevron doctrine is an important principle used in the United States for the judicial review of the authority of the administration to interpret laws and legal texts when making and implementing legal regulations. Chevron, a groundbreaking principle in American administrative law, upheld the discretionary power of the administration, resulting in the necessity for the courts to respect the authority of the administration to interpret the law. The Chevron doctrine was established by the United States Supreme Court in the 1984 case of Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Resources Defense Council, Inc. Since 1984, Chevron has been frequently used by the Supreme Court and federal appellate and district courts in many cases. The doctrine has been defended on the grounds of expertise and know-how, efficiency, democratic accountability, and judicial burden relief, but has also been subjected to intense criticism by jurists and politicians. The main criticisms of Chevron are contradiction to the principle of separation of powers, weakening of the judiciary and its independence, excessive use of authority, legal uncertainty and inconsistencies in practice. Especially in recent times, it has been revealed that the courts have been cautious in applying Chevron due to the intensified criticism and the applicability of the doctrine has significantly decreased. Ultimately, the Chevron doctrine was annulled by the Supreme Court in Loper Bright Enterprises v. Raimondo on June 28, 2024. It is thought that the annulment of Chevron will greatly limit the authority of the administration to interpret laws and legal texts, eliminate the obligation of the courts to comply with the administration's interpretations and strengthen the role of the judiciary. This study examines the history of the Chevron doctrine, its scope and basic principles, its evolution over the years, its applicability today, and the effects of its annulment on the judicial review of the administration.

Keywords: Chevron, United States, Administration, Administrative Discretion, Judicial Review

Extended Abstract

In modern American administrative law, the ability of the executive branch to take regulatory action with the force of law has been recognized by the United States Supreme Court as a necessity in today's rapidly changing world. Although this acceptance clearly contradicts article 1, section 1 of the United States Constitution, which states that all legislative powers are vested in a single body, Congress, the Supreme Court has emphasized that Congress cannot function properly unless it has the power to delegate its legislative power under "broad and general directives".

In *Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Resources Defense Council, Inc.* in 1984, the Supreme Court held that courts must defer to the reasonable interpretation of an ambiguous statute or legal text by an agency to which Congress has delegated its legislative authority. Considered as a landmark in American administrative law, Chevron is known as the fundamental case and doctrine that defines the balance of interpretive power between the administration and the courts and is used in the judicial review of the authority of the administration to interpret laws and legal texts when making and implementing legal regulations.

The Chevron doctrine envisages a two-step analysis for courts to use when examining the authority of the administration to interpret laws and legal texts. Accordingly, courts must first determine whether Congress has directly addressed the question of administrative interpretation, or in other words, whether Congress' intent is clear. If the intent of Congress is clear, the matter is resolved, as both the court and the administration are obliged to decide in accordance with the clearly expressed intent of Congress. However, if the courts find that Congress did not directly address the question at issue, they must proceed to the second stage, which is to determine whether the administration's interpretation is based on a permissible construction of the law or legal text. At this stage, the Chevron doctrine requires courts to defer to the administration's reasonable interpretation.

Since its introduction in 1984, the Chevron doctrine has been frequently cited in many cases by the Supreme Court and federal appellate and district courts. Known as the most frequently cited case in American administrative law, Chevron has not only been recognized as a significant doctrinal shift in administrative law but has also fundamentally influenced the legislative process.

The doctrine has been defended on the grounds of expertise and know-how, efficiency, democratic accountability, and judicial burden relief, but has also been subjected to intense criticism by jurists and politicians. The main criticisms of Chevron are contradiction to the principle of separation of powers, weakening of the judiciary and its independence, excessive use of authority, legal uncertainty and inconsistencies in practice. In the years following the adoption of Chevron, the application and scope of the Chevron doctrine has been significantly narrowed by the exceptions and new doctrines adopted by the Supreme Court. Considering the decisions and doctrines limiting the applicability of Chevron and the criticisms of Chevron by academics and the judiciary, it can be said that Chevron has been a subject of debate since its adoption.

Especially in recent times, it has been revealed that the courts have been cautious in applying Chevron due to the intensified criticism and the applicability of the doctrine has significantly decreased. It is observed that the Chevron doctrine started to lose its importance from the 1990s onwards, and recently, Chevron has been discredited at the Supreme Court level. Ultimately, the Chevron doctrine was annulled by the Supreme Court in *Loper Bright Enterprises v. Raimondo* on June 28, 2024. The Raimondo decision, which eliminated the requirement of automatic deference to the administration's interpretations, stated that the Skidmore doctrine, which requires a weaker deference than Chevron, could be applied. It is thought that the annulment of Chevron will greatly limit the authority of the administration to interpret laws and legal texts, eliminate the obligation of the courts to comply with the administration's interpretations and strengthen the role of the judiciary. However, the ultimate

effects of the Raimondo decision are not yet clear, and the future functioning of administrative and judicial processes will be shaped by how courts will adopt this new approach. The extent to which the judiciary will defer to the expertise of the administration in this process, whether weaker deference doctrines such as the Skidmore doctrine will be applied instead of the Chevron doctrine, and the extent to which administrative regulations will be accepted will become clearer over time.

In this study, firstly, the history, scope and basic principles of the Chevron doctrine will be explained. In this context, for a better understanding of Chevron, the other methods used by the courts in the judicial review of the administration in American administrative law will be briefly mentioned. Then, explanations will be made regarding the changes in the doctrine over the years, its applicability today and the effects of its annulment on the judicial review of the administration.

Giriş

Modern Amerikan idare hukukunda, yürütme organının yasa gücünde düzenleyici işlem yapabilmesi, Amerikan Yüksek Mahkemesi'nce günümüz hızlı değişen dünyasında bir zorunluluk olarak kabul edilmiştir.¹ Bu kabul, açıkça Amerikan Anayasası'nın 1. maddesinin 1. fıkrasında yer alan tüm yasama yetkilerinin tek bir organa Kongre'ye ait olduğu gerçeğiyle çelişiyor olsa da Yüksek Mahkeme, Kongre'nin yasama yetkisini "geniş ve genel direktifler" altında devretme yetkisine sahip olmadığı sürece gereği gibi fonksiyon icra edemeyeceğinin altını çizmiştir.²

Yüksek Mahkeme 1984 tarihli *Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Resources Defense Council, Inc.* davasında; mahkemelerin, Kongre'nin sahip olduğu yasama yetkisini devrettiği bir idarenin muğlak bir yasa ya da hukuki metne ilişkin makul yorumlarına riayet edilmesi gerektiğine karar vermiştir.³ Amerikan idare hukukunda bir dönüm noktası olarak kabul edilen Chevron;⁴ idarenin hukuki düzenlemeler yaparken ve uygularken, yasaları ve hukuki metinleri yorumlama yetkisinin yargısal denetiminde kullanılan ve idare ve mahkemeler arasındaki yorumlayıcı güç dengesini tanımlayan temel dava ve doktrin olarak bilinmektedir.⁵

Chevron doktrini, mahkemelerin idarenin yasaları ve hukuki metinleri yorumlama yetkisini tetkik ederken kullanacakları iki aşamalı bir analiz öngörür. Buna göre mahkemeler ilk aşamada, Kongre'nin idarenin yorumunun irdelendiği soruna doğrudan değinip değinmediğini ya da başka bir ifadeyle Kongre'nin niyetinin açık olup olmadığını belirlemek zorundadır.⁶ Eğer Kongre'nin niyeti açıksa mesele bitmiştir çünkü gerek mahkeme gerekse idare, Kongre'nin açıkça ifade etmiş olduğu niyete uygun karar vermekle yükümlüdür.⁷ Bununla birlikte mahkemelerin, Kongre'nin söz konusunu sorunu doğrudan ele almadığını tespit etmesi halinde ikinci aşamaya geçerek, idarenin yorumunun yasanın ya da hukuki metnin izin verilen bir yapısına dayanıp dayanmadığını belirlemesi gerekmektedir.⁸ Bu aşamada Chevron doktrini, mahkemelerin idarenin makul yorumlarına riayet etmesini öngörür.⁹ Kısacası Chevron, belirsiz yasal dilin yorumlanmasında son kararı idarenin verebileceğini ve mahkemelerin bu yorumlara müdahale etmemesini öngörür.¹⁰ Başka bir deyişle, eğer bir yasal metin açıkça belirli bir

¹ *Mistretta v. United States*, 488 U.S. 361, 372 (1989).

² *Mistretta v. United States*, 488 U.S. 361, 372 (1989).

³ *Chevron, U.S.A., Inc. v. Nat. Res. Def. Council, Inc.*, 467 U.S. 837, 842-43 (1984).

⁴ Michael Herz, "Chevron is Dead; Long Live Chevron", *Colum. L. Rev.*, 115, (2015), 1872.

⁵ Nathan Richardson, "Deference is Dead, Long Live Chevron", *Rutgers L. Rev.*, 73, (2021), 443; Thomas J. Miles & Cass R. Sunstein, "Do Judges Make Regulatory Policy? An Empirical Investigation of Chevron", *U. Chi. L. Rev.*, 73 (2006), 823; Lisa Schultz Bressman & Kevin M. Stack, "Chevron Is a Phoenix", *Vanderbilt Law Review*, 74, (2021), 466-467; Antonin Scalia, "Judicial Deference to Administrative Interpretations of Law", *Duke L.J.*, 3 (1989), 512; Cass R. Sunstein, "Chevron Step Zero", *Va. L. Rev.*, 92, (2006), 188. "Cass Sunstein'e göre Chevron kararı, idare hukukunda temel ve hatta yarı anayasal bir metindir."

⁶ *Chevron, U.S.A., Inc. v. Nat. Res. Def. Council, Inc.*, 467 U.S. 837, 842 (1984).

⁷ *Chevron, U.S.A., Inc. v. Nat. Res. Def. Council, Inc.*, 467 U.S. 837, 842-43 (1984).

⁸ *Chevron, U.S.A., Inc. v. Nat. Res. Def. Council, Inc.*, 467 U.S. 837, 843 (1984).

⁹ *Chevron, U.S.A., Inc. v. Nat. Res. Def. Council, Inc.*, 467 U.S. 837, 842-43 (1984).

¹⁰ Daniel E. Walters, "Four Futures of Chevron Deference", *Geo. Mason L. Rev.*, 31/2, (2024), 638-639.

soruyu yanıtlamıyorsa, mahkemeler, idarenin metne getirdiği makul yorumlara riayet etmek zorundadır.¹¹

Chevron doktrini ortaya konduğu tarih 1984'ten itibaren, Yüksek Mahkeme ve federal temyiz ve bölge mahkemeleri tarafından birçok davada sıklıkla kullanılmıştır.¹² Amerikan idare hukukunda en sık atıfta bulunulan dava olarak bilinen Chevron, idare hukukunda ciddi bir doktrinel değişim olarak kabul edilmenin yanı sıra yasama sürecini de temelden etkilemiştir.¹³ Ancak 1990'lardan itibaren Chevron doktrininin önemini kaybetmeye başladığı ve özellikle son dönemlerde Yüksek Mahkeme düzeyinde Chevron'a riayetin azaldığı görülmektedir.¹⁴ Öyle ki, doktrin 28 Haziran 2024'te Loper Bright Enterprises v. Raimondo (Raimondo) davasında Yüksek Mahkeme tarafından iptal edilmiştir.¹⁵

Bu çalışmada öncelikle; Chevron doktrininin tarihçesi, kapsam ve temel prensipleri hakkında bilgi verilecektir. Bu bağlamda Chevron'un daha iyi anlaşılabilmesi için, Amerikan idare hukukunda mahkemelerin idarenin yargısal denetiminde kullandıkları diğer yöntemlerden kısaca bahsedilecektir. Ardından doktrinin yıllar içerisinde geçirdiği değişime, günümüzde uygulanabilirliğine ve iptalinin idarenin yargısal denetimi üzerindeki etkilerine ilişkin açıklamalarda bulunulacaktır.

I. Chevron Doktrininin Tarihçesi ve Kapsam ve Temel Prensipleri

A. İdarenin yargısal denetimine ilişkin doktrinler: Chevron öncesi

Landis 1940 tarihli makalesinde Amerikan idare hukukunun temel sorunlarından biri olarak; mahkemelerin idarenin kararları karşısında nasıl bir yaklaşım benimsemesi gerektiğine, yargısal denetimin ideal kapsamına ve mahkemelerin idarenin yorumlarına ne ölçüde riayet etmesi gerektiğine işaret etmiştir.¹⁶ Mahkemelerin idari yorumlara ne ölçüde itibar etmesi gerektiği üzerine farklı yaklaşımlar, anayasal güçler ayrılığı çerçevesinde yasama, yürütme ve yargı arasındaki ilişkileri doğrudan etkiler. İdareye geniş yorumlama yetkisi tanıyan yaklaşımlar, yürütme organının düzenleyici gücünü arttırırken yargının idarenin yorumları karşısındaki denetim gücünü sınırlar. Bu durumda yasama organı daha genel ve muğlak yasalar çıkarma eğiliminde olabilir zira idare yasal belirsizlikleri kendi uzmanlık alanına göre doldurmakla yetkilidir. Mahkemelerin idarenin yorumlarını daha sınırlı kabul ettiği yaklaşımlarda ise, yargı idarenin yorumlarını sıkı bir denetime tabi tutar ve idarenin düzenleme yapma yetkisi sınırlandırılır. Bu durum, yasama organının daha kesin ve ayrıntılı yasalar çıkarma olasılığının artmasına ve yargının, yürütme organının eylemlerini daha sıkı denetlemesine yol açar. Yargının genişlemiş denetim rolü, idarenin düzenleyici yetkilerini daraltarak yürütme organının politika belirleme yetkisini sınırlar.

Yüksek Mahkeme, yıllar boyunca çeşitli davalarda ortaya koyduğu farklı doktrinlerle mahkemelerin idarenin yorumlarına ne ölçüde itibar etmesi gerektiği sorununa çözüm bulmaya çalışmıştır. 1944 tarihli Skidmore v. Swift & Co. (Skidmore), bu bağlamda bahsedilmesi gereken ilk davadır. Chevron'dan kırk yıl önce alınmış olan Skidmore kararında Yüksek Mahkeme, mahkemelerin idarenin hukuki yorumlarına riayet edip etmeyeceklerine karar verirken idarenin tutarlılığı, uzmanlık düzeyi ve yorumun ikna etme gücü dahil olmak üzere geniş ve münhasır olmayan bir çok faktörü göz önünde

¹¹ Walters, "Four Futures of Chevron Deference", s. 639; Matthew C. Stephenson & Adrian Vermeule, "Chevron Has Only One Step", *Va. L. Rev.*, 95, (2009), 601.

¹² Hunter W. Collins, "West Virginia's "Major Questions" and the Silent Disappearance of the Chevron Doctrine", *San Diego L. Rev.*, 60, (2023), 806.

¹³ Andrew Howayeck, "The Major Questions Doctrine: How the Supreme Court's Efforts to Rein in the Effects of Chevron Have Failed to Meet Expectations", *Roger Williams University Law Review*, 25/1, (2020), 175.

¹⁴ Richardson, "Deference is Dead, Long Live Chevron", s.443; Jonathan H. Adler, "Restoring Chevron's Domain", *Mo. L. Rev.*, 81, (2016), 983-984; Sanford N. Caust-Ellenbogen, "Blank Checks: Restoring the Balance of Powers in the Post-Chevron Era", *B.C. L. Rev.*, 32, (1991), 761; Christopher J. Walker, "Attacking Auer and Chevron Deference: A Literature Review", *Geo. J.L. & Pub. Pol'y*, 16, (2018), 104; Kristin E. Hickman & Aaron L. Nielson, "The Future of Chevron Deference", *Duke Law Journal*, 70, (2021), 1016.

¹⁵ 603 U. S. ____ (2024).

¹⁶ James M. Landis, "Crucial Issues in Administrative Law", *Harv. L. Rev.*, 53/7, (1940), 1077.

bulundurmaları gerektiğine hükmetmiştir.¹⁷ Richardson'a göre katı kurallar yerine gevşek standartlar öngören Skidmore, idarenin hukuki yorumunun her davada olayın somut özelliklerine göre farklı esaslarla değerlendirilmesini gerektirir.¹⁸ Richardson ayrıca; Skidmore kararının, idarenin yorumlarına riayet edilmeksizin idarenin kararlarının arkasındaki gerekçe ve bulguların mahkemece yeniden değerlendirilmesini öngören yeniden inceleme (de novo) standardından çok da farklı olmadığını dile getirmiştir.¹⁹ Yüksek Mahkeme'nin 1936 tarihli *United States v. Carlo Bianchi & Co.* davasında belirginleşen yeniden inceleme standardı mahkemelere, idarenin kararlarını tamamen yeniden değerlendirerek bağımsız bir inceleme yapma yetkisi sağlar.²⁰

İdarenin yargısal denetiminin kapsamına ilişkin bir diğer yõteme geçmeden önce, 1948 tarihli İdari Usul Yasası'nın (Administrative Procedure Act) idarenin kararlarının yargısal denetiminin kapsamını belirleyen 706. maddesinden bahsetmek yerinde olacaktır. Bu madde, mahkemelere idarenin kararlarını gözden geçirme ve gerekirse iptal etme yetkisi verir. 706. maddenin 1. fıkrası gereği mahkeme, sahip olduğu yargısal denetim yetkisi kapsamında idarenin kararına ilişkin tüm hukuki sorunları karara bağlar, anayasal ve yasal hükümleri yorumlar ve kararın şartlarının veya uygulanabilirliğinin anlamını belirler.²¹ Maddenin takip eden 2. fıkrası ise, mahkemelerin idarenin kararlarını hangi sebeplerle iptal edebileceğini düzenler. Buna göre; (A) idare kararını keyfi ya da takdir yetkisinin kötüye kullanımı sonucunda almışsa veyahut karar yasaya aykırı ise, (B) karar anayasal haklara, yetkilere, ayrıcalıklara veya dokunulmazlıklara aykırı ise, (C) idare yasal yetkisini aşarak ya da yetkisi dışında veyahut yasal haktan yoksun şekilde hareket etmiş ise, (D) idare yasal usul kurallarına uymadan karar almışsa, (E) duruşma benzeri oturumun öngörüldüğü ya da yasayla duruşmanın zorunlu kılındığı işlemlerde esaslı delillere dayanılmadan karar alınmış ise, (F) idarenin kararının temelindeki maddi vakıaların yeterli ölçüde gerçeklerle desteklenmemesi neticesinde mahkemece yeniden inceleme ihtiyacı doğmuş ise mahkemeler idarenin kararlarını iptal edebilir.²²

İdarenin kararlarının yargısal denetiminde kullanılan bir diğer yöntem ise Yüksek Mahkeme'nin 1951 tarihli *Universal Camera Corp. v. NLRB* davasında belirginleştirdiği esaslı delil (substantial evidence) doktrini. Esaslı delil doktrini gereği mahkemeler, idarenin kararlarını derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde incelemeli ve sadece idarenin kararını destekleyen delilleri değil aynı zamanda kararın aleyhine olan delilleri de dikkate alarak tüm deliller ışığında bütüncül bir değerlendirme gerçekleştirmelidir.²³ Mahkeme ayrıca, idarenin kararlarını keyfiliğe varacak derecede geniş bir takdir yetkisiyle almamış olduğundan ve kararların makul bir temele dayandığından emin olmalıdır.²⁴ Makul bir temele dayanmış olmaktan kastedilen sağduyulu ortalama bir kişinin ilgili delillere bakarak aynı sonuca ulaşım ulaşamayacağını değerlendirilmesidir.²⁵ Sonuç olarak, eğer bir karar keyfi olarak nitelendiriliyorsa bu, kararın yeterli delille ve mantıkla desteklenmediği yani esaslı ve makul delillere dayandırılmadığı anlamına gelir. Böyle bir durumda mahkeme idarenin kararına riayet etmekle yükümlü değildir.

Yüksek Mahkeme, *Universal Camera Corp. v. NLRB* davasından tam yirmi yıl sonra 1971 tarihli *Citizens to Preserve Overton Park, Inc. v. Volpe* davasında ortaya koymuş olduğu keyfilik doktrini (arbitrary and capricious) ile, idarenin kararlarının yargısal denetiminde başvuru bir diğer yöntemi geliştirmiştir. Bu davada Yüksek Mahkeme, idarenin kararlarının yargısal incelemesi sırasında kullanılacak üç aşamalı bir test öngörür. Bu testin ilk aşamasına göre mahkemeler ilk olarak, idarenin yetkisi dahilinde hareket

¹⁷ *Skidmore v. Swift & Co.*, 323 U.S. 134, 140 (1944).

¹⁸ Richardson, "Deference is Dead, Long Live Chevron", s.448.

¹⁹ Richardson, "Deference is Dead, Long Live Chevron", s.448.

²⁰ *United States v. Carlo Bianchi & Co.*, 373 U.S. 709 (1936).

²¹ 5 U.S.C. § 706(1) (1946).

²² 5 U.S.C. § 706(2) (1946); Cenk Şahin, *Amerikan Federal İdare Hukukunda "Regülasyon"*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010), 166.

²³ *Universal Camera Corp. v. NLRB*, 340 U.S. 474, 488 (1951).

²⁴ *Universal Camera Corp. v. NLRB*, 340 U.S. 474, 488 (1951).

²⁵ *Universal Camera Corp. v. NLRB*, 340 U.S. 474, 488 (1951).

edip etmediğini tespit etmelidir.²⁶ Mahkemelerin bu aşamada değerlendirmesi gereken, idare karar alırken yasaların kendisine verdiği yetkiyi aşmış mı, yoksa yasal sınırlar içinde mi kalmış sorunudur. Mahkemeler ikinci aşamada ise, idarenin karar alırken gerekli yasal usul kurallarına uyup uymadığını gözden geçirir.²⁷ Son aşamada mahkemeler, keyfilik standardı gereği idarenin kararının keyfi olup olmadığını inceler.²⁸ Keyfilik standardı, idarenin karar alırken tüm ilgili faktörleri göz önünde bulundurmasını, konuyla ilgili önemli unsurları değerlendirmiş olmasını ve delillere ve mantıklı gerekçelere dayalı hareket etmesini öngörür.²⁹ Bu unsurlara dikkat edilmeden alınan idarenin kararları keyfi olarak değerlendirilir ve mahkemelere idarenin kararlarına müdahale edebilme olanağı sağlar.

Mahkemelerin idarenin kararlarının yargısal denetiminde kullanmış olduğu diğer bir yöntem yakından inceleme (hard look) doktrininin standartları ise, Yüksek Mahkeme tarafından Chevron'dan sadece bir yıl önce 1983 tarihli Motor Vehicle Manufacturers Association v. State Farm Mutual Automobile Insurance Co. davasında belirginleştirilmiştir. İdarenin kararlarının daha sıkı denetimini öngören bu doktrin, mahkemelerin idarenin kararlarının keyfi olup olmadığını belirlemek için derinlemesine bir inceleme yapması gerektiğini belirtir.³⁰

Yakından inceleme doktrini, idarenin kararlarının yargısal denetiminde mahkemelerin araştırmacı ve dikkatli bir inceleme yapması gerektiğini vurgular.³¹ Doktrin bağlamında, idarenin karar alırken süreci titizlikle belgelendirmesi ve kararlarının dayanağını oluşturacak yeterli kayıtları tutması gerekmektedir.³² Mahkeme, idarenin aldığı kararları bu kayıtlar üzerinden denetler ve idarenin kararlarının rasyonel, gerekçelendirilmiş ve iyi belgelenmiş olup olmadığını değerlendirir. Doktrin ayrıca, idarenin kararlarının tutarlı olması gerektiğini ve aynı türdeki konulara yönelik farklı kararlar alan idarenin şeffaflık ilkesi gereğince gerekçelerini açıkça ifade etmekle yükümlü olduğunu vurgular.³³

B. Chevron doktrininin kapsam ve temel prensipleri

Amerikan idare hukukunda önemli bir yere sahip olan ve bu çalışmanın da konusunu oluşturan Chevron doktrini, Yüksek Mahkeme tarafından 1984'te Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Resources Defense Council, Inc. (Chevron) davasında ortaya konmuştur. Chevron davasının temel konusu; Çevre Koruma Ajansı'nın (Environmental Protection Agency) hava kalitesini düzenlemek için uyguladığı bir kuralın, 1963 tarihli Temiz Hava Yasası'na (Clean Air Act) uygun olup olmadığı meselesidir.

Temiz Hava Yasası, hava kirliliğinin kaynağını neyin oluşturduğunu spesifik ve kesin olarak tanımlamadığından, "kaynak" kelimesini yorumlama yetkisi ilgili idare Çevre Koruma Ajansı'na aitti. Kendi uzmanlık alanına giren teknik terimleri yorumlama yetkisine istinaden Ajans "kaynak" kelimesini, hava kirliliğine neden olan her bir ayrı ünite veya cihaz olarak değerlendirmekte idi.³⁴ Bu, tek bir sanayi tesisinde birden fazla bağımsız emisyon kaynağı olabileceği anlamına geliyordu. Örneğin; bir fabrikanın bacası, kazanı ve fırını her biri ayrı bir "kaynak" olarak değerlendiriliyordu.

1977 yılında Temiz Hava Yasası'nda yapılan değişikliklerle birlikte ülkede "yeni kaynak incelemesi" (new source review) adı verilen bir düzenleme programı uygulanmaya başlandı. Bu program, yeni kurulan veya büyük ölçüde değiştirilen endüstriyel tesislerin hava kirliliğine katkısını kontrol altına

²⁶ Citizens to Preserve Overton Park, Inc. v. Volpe, 401 U.S. 402, 416-417 (1971).

²⁷ Citizens to Preserve Overton Park, Inc. v. Volpe, 401 U.S. 402, 416-417 (1971).

²⁸ Citizens to Preserve Overton Park, Inc. v. Volpe, 401 U.S. 402, 416-417 (1971).

²⁹ Citizens to Preserve Overton Park, Inc. v. Volpe, 401 U.S. 402, 416-417 (1971).

³⁰ Motor Vehicle Mfrs. Ass'n v. State Farm Mut. Auto. Ins. Co., 463 U.S. 29, 43-46 (1983); Patrick M. Garry, "Judicial Review and the Hard Look Doctrine", *Nev. LJ*, 7, (2006), 151-152.

³¹ Garry, "Judicial Review and the Hard Look Doctrine", s.151-152; ³¹ Citizens to Preserve Overton Park, Inc. v. Volpe, 401 U.S. 402, 416 (1971).

³² Garry, "Judicial Review and the Hard Look Doctrine", s.152; Gordon G. Young, "Judicial Review of Informal Agency Action on the Fiftieth Anniversary of the APA: The Alleged Demise and Actual Status of Overton Park's Requirement of Judicial Review On the Record", *Admin. L.J. Am. U.*, 10, (1996), 190.

³³ Cass R. Sunstein, "Deregulation and the Hard-Look Doctrine", *The Supreme Court Review*, (1983), 181-182.

³⁴ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 840 (1984).

almak amacıyla bu tür tesislerin mevcut emisyon kontrol standartlarına uymasını ve çevresel etkilere göre uygun önlemler almasını hedeflemektedir.³⁵ Yeni kaynak incelemesi uyarınca, bu tür tesislere ait projelerin Çevre Koruma Ajansı tarafından yürütülen ayrıntılı bir onay sürecinden geçmesi zorunlu kılınmıştır.³⁶

Çevre Koruma Ajansı 1977 değişikliği sonrası “yeni kaynak incelemesi” programı kapsamında, ilgili düzenlemedeki “kaynak” kelimesini, başlangıçtaki yorumuna benzer şekilde ele almıştır. Ajans bu çerçevede, bir sanayi tesisindeki her bir emisyon kaynağını bağımsız olarak değerlendirerek, her bir kaynak için ayrı ayrı emisyon izinleri alınmasını ve her bir emisyon kaynağının emisyon limitlerine uygun hareket etmesini zorunlu kılmıştır.³⁷

1981 yılında Ronald Reagan’ın başkan olmasının ardından ise Çevre Koruma Ajansı, Temiz Hava Yasası’ndaki “kaynak” kelimesine ilişkin yorumunu değiştirerek, tek bir bağımsız kaynağı değil tüm bir tesisi değerlendirmeye başlamıştır.³⁸ Özellikle balon konsepti (bubble concept) ile birlikte, bir sanayi tesisindeki tüm emisyon kaynakları tek bir balon (bubble) içinde değerlendirilerek bu “balon”, tesisin toplam emisyonlarını temsil edecek şekilde yorumlanmaya başlanmıştır.³⁹ Bu yeni yoruma göre, bir tesis ya da fabrikada yapılan bir değişikliğin, yalnızca tüm tesis ya da fabrikanın toplam hava kirliliği emisyonlarını arttırdığı ölçüde “yeni kaynak incelemesi” sürecinden geçmesi zorunlu kılınmıştır.⁴⁰ Buna istinaden, bir tesiste yeni hava kirliliği yaratacak bir proje inşa etmek isteyen herhangi bir şirket, toplam emisyonlarını aynı miktarda azaltmak için aynı anda tesiste başka değişiklikler yaparak “yeni kaynak incelemesi” sürecinden kaçınabilmektedir.⁴¹ Dolayısıyla tesisin toplam emisyonları sınırlandırıldığı sürece, bireysel ünitelerin emisyonlarındaki değişikliklerin esnek bir şekilde yönetilmesine olanak sağlandığı söylenebilir.

Çevre Koruma Ajansı’nın bu yeni yorumu, tesislerin veya fabrikaların hava kirliliği üzerindeki toplam etkisi artmadığı sürece, şirketlerin endüstriyel kararlarını daha özgürce almasına izin vermiştir.⁴² Öyle ki projeler yeni hava kirliliği yaratsa bile, “balon konsepti” yorumu ile bu projelerin inşasına olanak sağlandığı görülmektedir. Sanayi tesislerine esneklik sağlamak amacıyla geliştirilen bu konsept, özellikle çevre grupları başta olmak üzere çeşitli çevrelerce, çevresel koruma ve halk sağlığı açılarından eleştiri konusu olmuştur.

Bu eleştirilerin başında “balon konseptinin” Temiz Hava Yasası’nın ruhuna aykırı olduğu gelmektedir. Yasa, her bir emisyon kaynağının ayrı ayrı kontrol edilmesini öngördüğünden, balon konseptinin, bu ilkeyi gevşettiği ve neticede yasayı etkisiz hale getirdiği dile getirilmiştir.⁴³ “Balon konsepti” ayrıca, bir tesisin toplam emisyonlarını bir bütün olarak ele alıp bireysel üniteler arasında emisyon değişikliğine izin verdiğinden, bireysel ünitelerdeki emisyon artışlarının göz ardı edilebileceği ve bunun da neticede çevresel koruma hedeflerini zayıflatabileceği ileri sürülmüştür.⁴⁴ Kirlilik seviyelerinin artarak çevresel koruma hedeflerini zayıflatabileceği olasılığı ise, “balon konseptinin” bağlantılı olarak halk sağlığına da zarar verebileceği eleştirilerinin doğmasına yol açmıştır.

Yoğunlaşan eleştirilerin etkisiyle 1981 yılının sonlarında, çevreci bir grup olan Doğal Kaynaklar Savunma Konseyi (Natural Resources Defence Council), Columbia Bölgesi Temyiz Mahkemesi’ne (U.S. Court of Appeals for the District of Columbia Circuit) bir dilekçe vererek Çevre Koruma Ajansı’nın “balon

³⁵ Clean Air Act Amendments of 1977, Pub. L. No. 95-95, § 127, 91 Stat. 685, 73

³⁶ Clean Air Act Amendments of 1977, Pub. L. No. 95-95, § 127, 91 Stat. 685, 731.

³⁷ Kristin E. Hickman & Richard J. Pierce, *Administrative Law Treatise*, (New York: Wolters Kluwer, 2019), 200-201.

³⁸ Hickman & Richard, *Administrative Law Treatise*, s.201.

³⁹ Hickman & Richard, *Administrative Law Treatise*, s.201.

⁴⁰ Hickman & Richard, *Administrative Law Treatise*, s.201.

⁴¹ Hickman & Richard, *Administrative Law Treatise*, s.201.

⁴² Hickman & Richard, *Administrative Law Treatise*, s.201.

⁴³ Richard L. Revesz & Michael A. Livermore, *Retaking Rationality: How Cost-Benefit Analysis Can Better Protect the Environment and Our Health*, (Oxford Univ. Press, 2008), 101.

⁴⁴ Revesz & Livermore, *Retaking Rationality: How Cost-Benefit Analysis Can Better Protect the Environment and Our Health*, s.102.

konsepti” düzenlemesine itiraz etmiştir. Doğal Kaynaklar Savunma Konseyi, Çevre Koruma Ajansı’nın Temiz Hava Yasası’nı yanlış yorumladığını, yasadaki “kaynak” kelimesinin bu şekilde genişletilerek yorumlanamayacağını ve Ajans’ın “balon konsepti” ile Temiz Hava Yasası’nın amacını ve metnini aşırı genişleterek çevresel koruma hedeflerini zayıflattığını ileri sürmüştür.⁴⁵

Sonuç olarak Columbia Bölgesi Temyiz Mahkemesi 1982 yılında Doğal Kaynaklar Savunma Konseyi’nin lehine karar vererek, Çevre Koruma Ajansı’nın “balon konsepti” ile ilgili düzenlemesini iptal etmiştir. Mahkeme, Ajans’ın Temiz Hava Yasası’ndaki “kaynak” kelimesini çok geniş bir şekilde yorumladığını ve bu geniş yorumun yasanın öngördüğü emisyon kontrol gerekliliklerini zayıflattığını belirtmiştir.⁴⁶ Columbia Bölgesi Temyiz Mahkemesi’nin bu kararı, enerji sektöründe faaliyet gösteren büyük petrol şirketi Chevron’un Yüksek Mahkeme’ye başvurmasına ve nihayetinde davanın Yüksek Mahkeme’ye taşınmasına yol açmıştır.

Chevron şirketi, Çevre Koruma Ajansı’nın uzman bir idare olduğunu ve Temiz Hava Yasası gibi karmaşık ve teknik bir yasayı yorumlama konusunda geniş bir takdir yetkisine sahip olması gerektiğini savunmuştur.⁴⁷ Bu argüman, idarelerin, kendilerini ilgilendiren teknik alanlarda yasaları yorumlama konusunda mahkemelerden daha donanımlı ve yetkin oldukları fikrine dayanmaktadır. Chevron şirketi ayrıca, Temiz Hava Yasası’nın, “kaynak” teriminin tanımı konusunda net olmadığını ve yasada belirsizlik olduğunda mahkemelerin idarenin makul yorumlarına riayet etmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁴⁸

Doğal Kaynaklar Savunma Konseyi ise, “kaynak” teriminin Temiz Hava Yasası çerçevesinde dar bir şekilde yorumlanması gerektiğini, Çevre Koruma Ajansı’nın “balon konsepti” ile yasayı aşırı geniş bir şekilde yorumladığını ve bu durumun yasayı geçersiz kılma yetkisi olmayan bir idarenin yetki aşımı anlamına geldiğini savunmuştur.⁴⁹ Doğal Kaynaklar Savunma Konseyi ayrıca, bu geniş yorum sonucunda, kirlilik seviyelerinin artabileceği, çevresel koruma hedeflerinin zayıflayacağı ve halk sağlığının tehlikeye girebileceğini ileri sürmüştür.⁵⁰

Yüksek Mahkeme, Haziran 1984’te, oybirliği ile Çevre Koruma Ajansı’nın lehine karar vererek Columbia Bölgesi Temyiz Mahkemesi’nin kararını bozmuştur. Yargıç John Paul Stevens tarafından kaleme alınan kararda Mahkeme, Temiz Hava Yasası’ndaki “kaynak” teriminin muğlak anlamını, Kongre’nin Çevre Koruma Ajansı’na bir politika kararı verme ve “kaynağın” anlamını seçme yetkisi verdiğinin kanıtı olarak değerlendirmiştir.⁵¹ Mahkeme, Kongre’nin belirsiz bir yasa çıkardığında, belirsizliğin, Kongre’den idareye zımni bir yetki devri anlamına gelebileceğini ve bu yetki devrinin mahkemelerin idarenin yasayı yorumlamasını denetleme yetkisini sınırlayabileceğini açıklamıştır.⁵² Yüksek Mahkeme ayrıca, Columbia Bölgesi Temyiz Mahkemesi’nin hava kirliliği emisyonları düzenlenmesi konusunda hükümet politikası belirlemeye çalıştığını, Amerika yargısının hükümetin siyasi bir kolu olmadığını ve Amerika federal yargıçlarının seçilmiş yetkililer olmadığını vurgulamıştır.⁵³

U.S.A., Inc. v. Natural Resources Defense Council, Inc. davasında Yüksek Mahkeme, mahkemelerin bir idarenin yasaları veyahut hukuki metinleri yorumlamasına yönelik bir itirazı karara bağlarken kullanacakları iki aşamalı bir analiz ortaya koymuştur. Bu iki aşamalı analiz Chevron doktrini olarak bilinir. Chevron’un ilk aşaması, mahkemelerin öncelikle Kongre’nin yasada ilgili konu hakkında açıkça bir hüküm tesis edip etmediğini değerlendirmesini gerektirir.⁵⁴ Mahkemeler yasanın metnini ve

⁴⁵ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 842-844 (1984).

⁴⁶ Natural Res. Def. Council, Inc. v. Gorsuch, 685 F.2d 718, 723-24 (D.C. Cir. 1982).

⁴⁷ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 865-866 (1984).

⁴⁸ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 843-844, 865-866 (1984).

⁴⁹ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 845-846.

⁵⁰ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 848-849.

⁵¹ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 844-845.

⁵² Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 843-844.

⁵³ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 865-866.

⁵⁴ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 842-843; Thomas W. Merrill, “Textualism and the Future of the Chevron Doctrine”, *Wash. U. L. Q.*, 72, (1994), 352.

yapısını inceleyerek Kongre'nin niyetinin açık olup olmadığını belirler. Eğer yasa metni konu hakkında açık bir hüküm içeriyorsa ve Kongre'nin niyeti belirginse, mahkemeler yasa hükmüne uygun bir şekilde karar vermek zorundadır.⁵⁵ Bu durumda idarenin yorumu, mahkeme tarafından reddedilir.

Ancak eğer yasa belirsizse veya konu hakkında açıkça bir hüküm içermiyorsa, mahkeme, analizin ikinci aşamasına geçer.⁵⁶ Bu aşamada mahkemeler, idarenin yaptığı yorumu değerlendirir ve yorumun makul olup olmadığını inceler.⁵⁷ Makuliyet, yorumun yasayla ve yasanın genel amacıyla uyumlu olup olmadığı, idarenin uzmanlık alanıyla ne kadar ilişkili olduğu ve idarenin bu yorumu yaparken hangi gerekçelere dayandığı gibi kriterlere göre değerlendirilir.⁵⁸ Eğer idarenin yorumu makul bir temele dayanıyorsa, mahkemeler bu yoruma riayet eder ve yorum geçerli sayılır. Bu aşamada mahkemelerin idarenin yorumlarına riayet etmesinin sebebi, idarenin uzmanlık alanlarına giren teknik konularda geniş bir takdir yetkisine sahip olduğu düşüncesidir.

Chevron doktrini, Amerikan idare hukukunda bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir.⁵⁹ Doktrin, kısa sürede idare hukukundaki en önemli doktrinel değişimlerden biri olarak kabul edilmiştir.⁶⁰ Yüksek Mahkeme'ce kendisinden önce ortaya konulmuş ve idarenin kararlarının yargısal denetiminde kullanılan diğer doktrinlerden farklı olarak Chevron, idarenin yasaları ve hukuki metinleri yorumlama yetkisini genişleten ve mahkemelerin bu yorumları denetleme biçimini değiştiren bir yaklaşımı temsil eder. Diğer doktrinler, idarenin kararlarına daha sınırlı bir yetki ve dar bir denetim mekanizması sunarken, Chevron bu denetimi daha esnek ve idarenin uzmanlık alanlarına uygun hale getirmiştir. Chevron doktrini, 1984'ten itibaren, Yüksek Mahkeme ve federal temyiz ve bölge mahkemeleri tarafından 19.000'den fazla farklı davada kullanılmıştır.⁶¹ Doktrin, geçerli olduğu kırk yıllık süreç içerisinde, akademik çevrelerce ve yargı organlarınınca desteklendiği gibi birçok eleştiriye de maruz kalmıştır. Doktrin daha iyi anlaşılabilmesi için çalışmanın takip eden bölümünde doktrin yıllar içerisinde geçirdiği değişime, günümüzde uygulanabilirliğine ve iptalinin idarenin yargısal denetimi üzerindeki etkilerine ilişkin açıklamalarda bulunulacaktır.

II. Chevron Doktrininin Değişimi, Günümüzde Uygulanabilirliği ve İptali

A. Chevron doktrininin değişimi ve eleştirileri

Chevron doktrini, ortaya konduğu tarihten itibaren hem akademik çevrelerden hem de yargı organlarından destek görmüş, ancak aynı zamanda birçok eleştirinin de hedefi olmuştur. Yargıç Antonin Gregory Scalia'nın 1986 yılında Yüksek Mahkeme'de göreve başlamasını takiben Mahkeme'ye atanan diğer beş yargıcın da sıkı birer Chevron destekçisi olması neticesinde doktrin, çok kısa bir süre içerisinde kendi alanındaki temel doktrin haline gelmiştir.⁶² Ancak Chevron'un kabulünü takip eden yıllar içinde Yüksek Mahkeme'ce getirilen istisnalar ve kabul edilen yeni doktrinler ile, Chevron doktrininin uygulama alanı ve kapsamı önemli ölçüde daraltılmıştır.⁶³

Chevron doktrininin uygulanabilirliğinin sınırlandırıldığı ilk davalardan biri olarak bilinen Thomas Jefferson University v. Shalala davasında Yüksek Mahkeme, birden fazla idarenin aynı yasa veya düzenleme konusunda tutarsız yorumlar yaptığı durumlarda Chevron'un otomatik olarak uygulanamayacağını, mahkemelerin idarelerin yorumlarını daha yakından inceleyerek kendi

⁵⁵ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 842-843; Merrill, "Textualism and the Future of the Chevron Doctrine", s.352.

⁵⁶ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 843.

⁵⁷ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 844; Merrill, "Textualism and the Future of the Chevron Doctrine", s.352.

⁵⁸ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Res. Def. Council, Inc., 467 U.S. 837, 844-845.

⁵⁹ Herz, "Chevron is Dead; Long Live Chevron", s. 1872.

⁶⁰ Stephen Breyer, "Judicial Review of Questions of Law and Policy", *Admin. L. Rev.*, 38, (1986), 372.

⁶¹ Collins, "West Virginia's "Major Questions" and the Silent Disappearance of the Chevron Doctrine", s.806.

⁶² Linda Jellum, "Chevron's Demise: A Survey of Chevron from Infancy to Senescence", *Admin. L. Rev.*, 59, (2007), 748-760.

⁶³ Richardson, "Deference is Dead, Long Live Chevron", s.453.

değerlendirmesini yapması gerektiğine karar vermiştir.⁶⁴ Bir diğer dava United States v. Mead Corp. da, Chevron doktrininin hangi durumlarda uygulanabileceğini netleştiren ve sınırlandıran önemli bir davadır. Bu davada Yüksek Mahkeme, eğer idare, bir yasa hakkında resmi düzenleme veya genel kural koyma yetkisine sahipse Chevron doktrinin uygulanabileceğine; ancak idare, genelge, mektup veya kılavuz gibi gayri resmi, rutin ve basit nitelikli idari işlemler yapma yetkisine sahipse Chevron'un uygulanamayacağına karar vermiştir.⁶⁵ Mahkeme, bu tür işlemler için Chevron yerine daha düşük bir yargı standardı öngören Skidmore doktrininin uygulanarak, mahkemelerin idarenin yorumunu daha yakından incelemesi ve gerektiğinde reddetmesi gerektiğine hükmetmiştir.⁶⁶

Chevron doktrininden önemli bir sapma olarak kabul edilen FDA v. Brown & Williamson Tobacco Corp. davasında ise Yüksek Mahkeme, ilgili idarenin geniş yetkilerini sınırlamak amacıyla Chevron yerine uygulanacak önemli sorunlar doktrini (major questions doctrine) kabul etmiştir.⁶⁷ Bu davada Yüksek Mahkeme; idarenin önemli siyasi, ekonomik veya sosyal sonuçları olan ve olağanüstü durumlar olarak nitelendirilen alanlarda düzenlemeler yaparken, Kongre tarafından açıkça yetkilendirilmediği müddetçe, mahkemelerin idarenin yorumlarına riayet etmek yerine nihai kararı kendilerinin vermesi gerektiği yönünde karar vermiştir.⁶⁸ Chevron'a kıyasen idarenin yetkilerini oldukça sınırlayan önemli sorunlar doktrini, Yüksek Mahkeme tarafından uzun bir süre nadiren kullanılmış olsa da⁶⁹, son yıllarda özellikle çevre politikası ve sağlık gibi önemli politik ve ekonomik etkileri olan davalarda daha sık kullanılmaya başlanmıştır.⁷⁰ Örneğin 2022 tarihli West Virginia v. EPA davasında Yüksek Mahkeme, önemli sorunlar doktriniyi uygulayarak, karbon emisyonlarının düzenlenmesi gibi önemli bir politik ve ekonomik meselede idarenin açık yasama yetkisi olmadan geniş kapsamlı düzenlemeler yapamayacağına karar vermiştir.⁷¹

Chevron doktrini ile bağlantılı bahsedilmesi gereken bir diğer dava da Auer v. Robbins davasıdır. Bu davada Auer doktriniyi ortaya koyan Yüksek Mahkeme; idarenin kendi düzenlemelerini yorumlama konusunda geniş bir takdir yetkisine sahip olduğuna ve mahkemelerin, idarenin yasalara uygun ve mantıklı yorumlarına riayet etmesi gerektiğine karar vermiştir.⁷² Auer doktrini Chevron gibi idarelere geniş yetkiler tanınmasına rağmen Chevron kadar kapsamlı değildir; çünkü Chevron, idarenin yasaları ve hukuki metinleri yorumlamasına dayanırken Auer doktrini sadece idarenin kendi düzenlemelerini yorumlamasına odaklanmaktadır. Auer doktrini, idareye fazla güç verdiği gerekçesiyle eleştirilmiş, idarenin hem düzenlemeleri yapan hem de yorumlayan pozisyonda olmasının hukuki güvensizlik yaratabileceği ileri sürülmüştür.

Yüksek Mahkeme, Auer v. Robbins davasından on iki yıl sonra, Kisor v. Wilkie davasında Auer doktrinine çeşitli sınırlamalar getirmiştir. Mahkeme, Auer doktrininin sadece idarenin düzenlemeleri belirsiz ise uygulanabileceğini, düzenlemeler açıksa mahkemelerin idarenin yorumlarına riayet edip etmemekte serbest olduğunu ifade etmiştir.⁷³ Neticede Kisor v. Wilkie kararının, Auer doktriniyi tamamen ortadan kaldırmadığı, ancak doktrinin uygulama alanını ve idarenin yetkilerini önemli ölçüde sınırlandırdığı söylenebilir.

Chevron doktrininin uygulanabilirliğini sınırlayan karar ve doktrinlere kısaca değindikten sonra doktrine yöneltile eleştirilerden bahsetmek yerinde olacaktır. Chevron'a yöneltile en ciddi

⁶⁴ Thomas Jefferson Univ. v. Shalala, 512 U.S. 504, 515 (1994).

⁶⁵ United States v. Mead Corp., 533 U.S. 218, 226-27 (2001).

⁶⁶ United States v. Mead Corp., 533 U.S. 218, 234-35 (2001).

⁶⁷ Nathan Richardson, "Keeping Big Cases from Making Bad Law: The Resurgent "Major Questions" Doctrine", *Conn. L. Rev.*, 49, (2016), 358.

⁶⁸ FDA v. Brown & Williamson Tobacco Corp., 529 U.S. 120, 159 (2000).

⁶⁹ Michael Coenen & Seth Davis, "Minor Courts, Major Questions", *Vand. L. Rev.*, 70, (2017), 793-794.

⁷⁰ King v. Burwell, 576 U.S. 473 (2015); West Virginia v. EPA, 142 S. Ct. 2587 (2022).

⁷¹ West Virginia v. EPA, 142 S. Ct. 2587, 2609 (2022).

⁷² Auer v. Robbins, 519 U.S. 452, 461 (1997).

⁷³ Kisor v. Wilkie, 139 S. Ct. 2400, 2415-18 (2019).

eleştirilerin başında; doktrinin, Amerikan Anayasası'nın 3. maddesi⁷⁴ uyarınca mahkemelere verilen yargılama yetkisini yürütme organına devrettiği ve Kongre'nin yasama sürecini zayıflattığı gelmektedir.⁷⁵ 3. madde, yasaları yorumlama yetkisini münhasıran mahkemelere vermiştir ve Chevron doktrininin bu yetkiyi sarstığı ileri sürülmektedir.⁷⁶ Öyle ki, idarenin önüne gelen bir yasa ya da hukuk metninin sayısız makul yorumu olabilir ve bu noktada Chevron, pek çok makul yorumdan hangisinin doğru olduğuna mahkemelerin değil idarenin karar vermesi gerektiğini savunmaktadır.⁷⁷ Burada eleştirilen nokta; mahkemelerin, en doğru yorumun idarenin yorumuyla çeliştiğini tespit etseler dahi, idarenin yorumu makul olduğu sürece idarenin yorumuna riayet etmek zorunda olduğu gerçeğidir.

Chevron doktrininin en büyük destekçilerinden Yüksek Mahkeme yargıcı Antonin Gregory Scalia dahi, zamanla Chevron'un genişletilmiş kullanımını ve idari kurumlara aşırı yetki verilmesini Anayasa'ya aykırı bulmuştur.⁷⁸ Scalia, Chevron'un idareye geniş bir yorumlama yetkisi tanıyarak yargının rolünü zayıflattığını, yasaların metinsel anlamına öncelik verilmesi gerektiğini (textualism), eğer yasal metin açık ve net ise o metnin kelime anlamına göre mahkemeler tarafından yorumlanması gerektiğini ve idarenin yorumlarına ihtiyaç olmadığını savunmuştur.⁷⁹

Yargıç Clarence Thomas da, Chevron'u, yasal belirsizlik durumlarında kural koyma yetkisinin örtülü devri olarak nitelendirmiştir.⁸⁰ Thomas, Anayasa'dan gittikçe uzaklaşıldığını, herhangi bir idarenin yasalara ilişkin yorumlarına yasa gücü vermeden önce Anayasa 3. maddenin ve "yasaların nihai yorumlayıcısının mahkemeler olduğuna" hükmeden *Marbury v. Madison*⁸¹ kararının mutlaka göz önünde bulundurulması gerektiğini dile getirmiştir.⁸²

Chevron doktrinine yöneltilen bir diğer ciddi eleştiri ise; doktrinin, Kongre'nin yasama sürecini zayıflattığı görüşüdür.⁸³ Bednar ve Hickman'a göre Chevron; Kongre'nin yasaları tercihen muğlak bir dille hazırlayarak, kamu oyununda tartışma konusu yaratabilecek istenmeyen kararların siyasi külfetinin yasa koyuculardan hükümete kaydırılmasına aracılık yapmaktadır.⁸⁴ Lawson'a göre de Chevron; yürütme organının, yasama işlemi yapabilmesine olanak sağlamaktadır.⁸⁵ Lawson böyle bir uygulamayı eleştirmek yerine, modern yönetim anlayışının bir gereği olarak yorumlamayı tercih etmiştir.⁸⁶ Ancak bu durumda, idari kurum yöneticileri halka karşı doğrudan sorumlu olmadıkları için, Anayasa'nın yasama işleminin demokratik olarak hesap verilebilir bir şekilde yapılabilmesi için öngördüğü mekanizmaların işletilemeyeceği ve idarenin yeni düzenlemelerinin halkın iradesine uygun olmamasının hesap verilebilirlik bağlamında herhangi bir yaptırıma tabi tutulamayacağı unutulmamalıdır.⁸⁷

⁷⁴ "Birleşik Devletler'in yargı yetkisi, tek bir yüksek mahkemeye ve Kongre'nin zaman zaman kararlaştırıp kurabileceği alt mahkemelere aittir."

⁷⁵ Howayek, "The Major Questions Doctrine: How the Supreme Court's Efforts to Rein in the Effects of Chevron Have Failed to Meet Expectations" s. 175-180.

⁷⁶ Howayek, "The Major Questions Doctrine: How the Supreme Court's Efforts to Rein in the Effects of Chevron Have Failed to Meet Expectations" s. 175; ⁷⁶ Richardson, "Deference is Dead, Long Live Chevron", s.449.

⁷⁷ Howayek, "The Major Questions Doctrine: How the Supreme Court's Efforts to Rein in the Effects of Chevron Have Failed to Meet Expectations" s. 175.

⁷⁸ Howayek, "The Major Questions Doctrine: How the Supreme Court's Efforts to Rein in the Effects of Chevron Have Failed to Meet Expectations" s. 175; *Nat'l Cable & Telecommunications Ass'n v. Brand X Internet Servs.*, 545 U.S. 967, 1017 (2005).

⁷⁹ *Util. Air Regul. Grp. v. EPA*, 573 U.S. 302, 316-19 (2014).

⁸⁰ Howayek, "The Major Questions Doctrine: How the Supreme Court's Efforts to Rein in the Effects of Chevron Have Failed to Meet Expectations" s. 176.

⁸¹ *Marbury v. Madison*, 5 U.S. (1 Cranch) 137 (1803).

⁸² Richardson, "Deference is Dead, Long Live Chevron", s.449; *Michigan v. EPA*, 576 U.S. 743, 761-64 (2015).

⁸³ Howayek, "The Major Questions Doctrine: How the Supreme Court's Efforts to Rein in the Effects of Chevron Have Failed to Meet Expectations" s. 178-180.

⁸⁴ Nicholas R. Bednar & Kristin E. Hickman, "Chevron's Inevitability", *Geo. Wash. L. Rev.*, 85, (2017), 1455.

⁸⁵ Gary Lawson, "Representative/Senator Trump?", *Chap. L. Rev.*, 21, (2018), 116.

⁸⁶ Lawson, "Representative/Senator Trump?", s. 116.

⁸⁷ Howayek, "The Major Questions Doctrine: How the Supreme Court's Efforts to Rein in the Effects of Chevron Have Failed to Meet Expectations" s. 178-179.

Bu bağlamda Yargıç Neil Gorsuch tarafından kaleme alınan ve Chevron doktrinine yönelik ciddi eleştirilerin yer aldığı Gutierrez-Brizuela v. Lynch davasındaki ek görüşten de bahsetmek yerinde olacaktır. Gorsuch ilgili görüşünde; Chevron'un, idareye yasama yetkisini fiilen devrederek demokratik süreci zayıflattığını,⁸⁸ Anayasa'nın güçler ayrılığı ilkesine aykırı olduğunu,⁸⁹ yargıçların bağımsız karar alma yetkisini sınırladığını⁹⁰ ve hukuki belirsizlik yarattığını savunmuştur.⁹¹ Gorsuch'un bu görüşlerine dayanarak, kendisinin de, Yüksek Mahkeme diğer hakimleri Scalia ve Thomas gibi idarenin yargı karşısında aşırı güçlenmesinden endişe duyduğu anlaşılmaktadır.

Benzer şekilde Yargıç Brett Kavanaugh da, 2016 tarihli makalesinden ve birkaç kararından anlaşılacağı üzere Chevron doktrini hakkında eleştirel bir bakış açısına sahiptir. Kavanaugh; Chevron'un tamamen reddedilmemesi gerektiğini ancak, daha ziyade geniş ve ucu açık terimler içeren yasalarla ilgili davalarla sınırlandırılması gerektiğini ifade etmiştir.⁹² Kavanaugh ayrıca; Chevron'un, yasaların belirsizliğini idare lehine çözen bir doktrin olduğunu, Kongre'nin yasama yetkisini fiilen yürütme organına devrettiğini, güçler ayrılığı ilkesine aykırı olduğunu ve demokratik hesap verilebilirliği ve yargı bağımsızlığını zayıflattığını ileri sürmüştür.⁹³ Kavanaugh, 2017 tarihli United States Telecom Association v. FCC ve 2022 tarihli West Virginia v. EPA davalarında ise, özellikle önemli politik ve ekonomik meselelerin açık bir yasama yetkisi olmadan idarenin takdirine bırakılmasının demokratik denetimi zayıflattığını ifade etmiştir.⁹⁴ Bu ifadeden, bu davaların önemli sorunlar doktrininin açık uygulamalarından olduğu ve Kavanaugh'un bu doktrini desteklediği anlaşılmaktadır.

B. Chevron doktrininin iptali: Loper Bright Enterprises v. Raimondo davası

Loper Bright Enterprises v. Raimondo davasında Loper Bright'in da içinde bulunduğu bir grup ringa balığı arama şirketi, Ulusal Deniz Balıkçılığı Servisi'nin (National Marine Fisheries Service) federal balıkçılık regülasyonlarına uyumluluğu sağlamak amacıyla Magnuson-Stevens Balıkçılık Koruma ve Yönetim Yasası'nın (Magnuson-Stevens Fishery Conservation and Management Act) kendisine vermiş olduğu yetki kapsamında çıkarmış olduğu bir kurala karşı dava açmıştır.⁹⁵ Bu kural, balıkçılık şirketlerinin gemilerine atanabilecek federal gözlemcilerin maliyetlerini karşılamalarını gerektiriyordu. Davacılar; Ulusal Deniz Balıkçılığı Servisi'nin, Magnuson-Stevens Balıkçılık Koruma ve Yönetim Yasası kapsamında söz konusu maliyetleri balıkçılık şirketlerine yükleme yetkisine sahip olmadığını⁹⁶, idari kurumların düzenleme konusu olan kişilerden izleme ücretlerini ödemelerini yalnızca Kongre'nin bunu yasayla açıkça yetkilendirmesi durumunda talep edebileceklerini⁹⁷ ve Servis'in dava konusu kuralı yayınlarken kullandığı prosedürlerin hatalı olduğunu⁹⁸ ileri sürmüşlerdir.

Davacılar, yerel mahkemenin iddialarını reddetmesi neticesinde Columbia Bölgesi Temyiz Mahkemesi'ne başvurmuştur.⁹⁹ Temyiz Mahkemesi ilk olarak, Ulusal Deniz Balıkçılığı Servisi'nin düzenlemeye tabi kişilerden izleme için ödeme yapmalarını talep edebilmek için yasal olarak açıkça

⁸⁸ Gutierrez-Brizuela v. Lynch, 834 F.3d 1142, 1149 (10th Cir. 2016).

⁸⁹ Gutierrez-Brizuela v. Lynch, 834 F.3d 1142, 1150 (10th Cir. 2016).

⁹⁰ Gutierrez-Brizuela v. Lynch, 834 F.3d 1142, 1151 (10th Cir. 2016).

⁹¹ Gutierrez-Brizuela v. Lynch, 834 F.3d 1142, 1151-1152 (10th Cir. 2016).

⁹² Brett M. Kavanaugh, "Fixing Statutory Interpretation", *Harv. L. Rev.*, 129, (2016), 2153-2154.

⁹³ Brett M. Kavanaugh, "Fixing Statutory Interpretation", s. 2150-2154.

⁹⁴ United States Telecom Ass'n v. FCC, 855 F.3d 381, 417 (D.C. Cir. 2017); West Virginia v. EPA, 142 S. Ct. 2587, 2616 (2022).

⁹⁵ Loper Bright Enters. v. Raimondo, 45 F.4th 359, 364 (D.C. Cir. 2022); Jack M. Beermann, "Loper Bright and the Future of Chevron Deference", *William & Mary Law Review Online*, 65, (2024), 4.

⁹⁶ Loper Bright Enters. v. Raimondo, 45 F.4th 359, 366 (D.C. Cir. 2022); Beermann, "Loper Bright and the Future of Chevron Deference", s.4.

⁹⁷ Loper Bright Enters. v. Raimondo, 45 F.4th 359, 371 (D.C. Cir. 2022); Beermann, "Loper Bright and the Future of Chevron Deference", s.4.

⁹⁸ Loper Bright Enters. v. Raimondo, 45 F.4th 359, 371 (D.C. Cir. 2022); Beermann, "Loper Bright and the Future of Chevron Deference", s.4.

⁹⁹ Loper Bright Enters. v. Raimondo, 45 F.4th 359, 359-360 (D.C. Cir. 2022); Beermann, "Loper Bright and the Future of Chevron Deference", s.4.

yetkilendirilmesi gerektiği iddiasını reddetmiştir.¹⁰⁰ Mahkeme daha sonra; Magnuson-Stevens Balıkçılık Koruma ve Yönetim Yasası'nın, Servis'i, balıkçılık faaliyetlerini izleme konusunda açıkça yetkilendirmesine rağmen izleme ücretlerinin tekne sahiplerinden talep edilip edilemeyeceği konusunda sessiz kaldığı sonucuna varmıştır.¹⁰¹ İlgili Yasa'nın sessiz kaldığı sonucunu takiben Mahkeme, Chevron doktrininin ikinci aşamasını uygulayarak Ulusal Deniz Balıkçılığı Servisi'nce yayınlanan dava konusu kuralın makul bir yoruma dayandığı yönünde karar vermiştir.¹⁰² Mahkeme ayrıca ilgili kurala yönelik usule ilişkin itirazları reddetmiştir.¹⁰³

Temyiz Mahkemesi'nden de sonuç alamayan davacılar, Yüksek Mahkeme'ye başvurarak Chevron doktrininin yeniden gözden geçirilmesini ve hatta iptalini talep etmiştir.¹⁰⁴ Yüksek Mahkeme 28 Haziran 2024 tarihli kararında, Chevron doktrininin iptal ederek oy çokluğuyla davacılar lehine karar vermiştir. Mahkeme; Magnuson-Stevens Balıkçılık Koruma ve Yönetim Yasası'nın, ilgili idare Ulusal Deniz Balıkçılığı Servisi'ne federal gözlemcilerin maliyetlerini balıkçılık şirketlerine yüklemeye yetkisi vermediğine karar vermiştir.¹⁰⁵ Davada baş Yargıç John Roberts çoğunluk görüşünü yazarken, Chevron doktrininin İdari Usul Yasası'na aykırı olduğunu, bir yasa ya da hukuk metninin idarenin yorumuna uygun olup olmadığını belirlemenin mahkemelerin sorumluluğunda olduğunu ve mahkemelerin idarenin yorumlarına otomatik olarak riayet etmemesi gerektiğini vurgulamıştır.¹⁰⁶ Roberts ayrıca, idarenin yorumlarına hala riayete edileceğini ama bu riayetin Chevron'a kıyasen daha zayıf bir riayet gerektiren Skidmore doktrini çerçevesinde olması gerektiğini belirtmiştir.¹⁰⁷

Yargıç Clarence Thomas; Loper Bright Enterprises v. Raimondo davasında verdiği mutabık görüşte, Chevron doktrininin hem İdari Usul Yasası'na hem de Anayasa'nın güçler ayrılığı ilkesine aykırı olduğunu savunmuştur.¹⁰⁸ Davada mutabık görüş yazan bir diğer Yargıç Neil Gorsuch ise, "Mahkeme bugün Chevron'un mezar taşını herkesin görebileceği şekilde yerleştiriyor" ifadesiyle Chevron doktrininin artık tamamen sona erdiğini açıkça ifade etmiştir.¹⁰⁹ Gorsuch ayrıca bu kararın, mahkemeleri Amerika'nın kuruluşundan itibaren federal mahkemelere rehberlik eden yorumlayıcı kurallara geri döndürdüğünü ve mahkemelerin artık davaları çözmeye hükümet lehine sistematik bir önyargı olmadan hareket etmesi gerektiğini belirtmiştir.¹¹⁰

Yargıç Elena Kagan ise Yargıçlar Sonia Sotomayor ve Ketanji Brown Jackson tarafından desteklenen karşı görüşünde; çoğunluğun hala idarenin kararlarına mahkemeler tarafından riayet edileceğine inanmasına rağmen bu görüşe katılmadığını belirtmiştir.¹¹¹ Kagan; "Çoğunluk, bugün 'belirsizliğin' nerede olduğunu tartışan yargıçların yarın 'riayetin' ne gerektirdiği konusunda tartışmayacaklarını düşünüyorsa, korkarım büyük bir hayal kırıklığı yaşayacak." diyerek, bu yeni çerçevenin daha fazla karmaşa yaratacağını savunmuştur.¹¹² Kagan ayrıca, özellikle bilimsel ve teknik meseleler içeren yasaların yorumlanmasında mahkemelerin değil bu konularda uzman olan idarelerin yetkin olduğunu

¹⁰⁰ Loper Bright Enters. v. Raimondo, 45 F.4th 359, 367 (D.C. Cir. 2022); Beermann, "Loper Bright and the Future of Chevron Deference", s.4-5.

¹⁰¹ Loper Bright Enters. v. Raimondo, 45 F.4th 359, 368 (D.C. Cir. 2022); Beermann, "Loper Bright and the Future of Chevron Deference", s.5.

¹⁰² Loper Bright Enters. v. Raimondo, 45 F.4th 359, 369 (D.C. Cir. 2022); Beermann, "Loper Bright and the Future of Chevron Deference", s.5.

¹⁰³ Loper Bright Enters. v. Raimondo, 45 F.4th 359, 370 (D.C. Cir. 2022); Beermann, "Loper Bright and the Future of Chevron Deference", s.5.

¹⁰⁴ Collins, "West Virginia's "Major Questions" and the Silent Disappearance of the Chevron Doctrine", s.806.

¹⁰⁵ 603 U. S. ___ (2024).

¹⁰⁶ 603 U. S. ___ (2024).

¹⁰⁷ 603 U. S. ___ (2024).

¹⁰⁸ 603 U. S. ___ (2024).

¹⁰⁹ 603 U. S. ___ (2024).

¹¹⁰ 603 U. S. ___ (2024).

¹¹¹ 603 U. S. ___ (2024).

¹¹² 603 U. S. ___ (2024).

belirterek, uzmanlık gerektiren karmaşık konularda mahkemelerin idarelerle aynı düzeyde bilgiye sahip olduğunu düşünmenin gülünç olduğunu öne sürmüştür.¹¹³

Sonuç olarak Yüksek Mahkeme 28 Haziran 2024 tarihli *Loper Bright Enterprises v. Raimondo* davası ile, karşıt görüşlere rağmen oyçokluğuyla, 40 yıl Amerikan idare hukukunda oldukça önemli bir yer tutan ve mahkemelerin sıklıkla atıfta bulunduğu Chevron doktrinini iptal etmiştir. İdarenin yorumlarına otomatik olarak riayet etme gerekliliğini ortadan kaldıran Raimondo kararı, Chevron'a kıyasen daha zayıf bir riayet gerektiren Skidmore doktrininin uygulanabileceğini ifade etmiştir.¹¹⁴Bu ifade, idarenin yorumlarının mahkemeler tarafından tamamen reddedilemeyeceği ancak mahkemelerin takdirine daha fazla alan bırakılacağı anlamına gelmektedir.

Skidmore, 1944 tarihli *Skidmore v. Swift & Co* davasında geliştirilmiş bir doktrindir. Skidmore kararında Yüksek Mahkeme, mahkemelerin idarenin hukuki yorumlarına riayet edip etmeyeceklerine karar verirken idarenin tutarlılığı, uzmanlık düzeyi ve yorumun ikna etme gücü dahil olmak üzere geniş ve münhasır olmayan birçok faktörü göz önünde bulundurmaları gerektiğine hükmetmiştir.¹¹⁵ Mahkemelerin idarenin yasaları ve hukuki metinleri yorumlamasına ne ölçüde riayet etmesini belirlemeye ilişkin iki farklı yaklaşım sunan Chevron ve Skidmore doktrinleri hukukten karşılaştırıldığında; özetle Chevron daha geniş ve zorunlu bir riayet ilkesine dayanırken, Skidmore daha zayıf ve sınırlı bir riayet öngörmektedir.

Chevron doktrininin iptalinin idari ve yargısal süreçler üzerindeki muhtemel sonuçları düşünüldüğünde, öncelikle idarenin düzenleyici yetkilerinin önemli ölçüde etkilenebileceği söylenebilir.¹¹⁶ Chevron'un idareye yasaları ve hukuki metinleri yorumlamada tanıdığı geniş yetkinin kısıtlanması neticesinde; idare, düzenleme yaparken daha temkinli olmak zorunda kalacaktır çünkü mahkemeler artık idarenin düzenlemelerini daha sıkı bir yargısal denetime tabi tutacak, düzenlemelere doğrudan müdahale edebilecek ve idarenin yorumlarına ilişkin daha bağımsız değerlendirmelerde bulunabilecektir. Neticede de, idarenin düzenlemelerinin daha sık iptal edilmesi veya sınırlı şekilde uygulanması gündeme gelebilecektir. Ayrıca, mahkemelerin idarenin kararlarını daha sıkı ve detaylı denetlemesi neticesinde düzenleyici süreçlerde belirsizlik ve yavaşlamalar yaşanabilir, düzenleyici politikaların yürürlüğe girmesi ve uygulanması zorlaşabilir. Son olarak, idarenin bilimsel ve teknik konularda uzmanlığını kullanarak esnek düzenleme yapma kabiliyetinin kısıtlanarak bu konularda karar verme yetkisinin mahkemelere geçme olasılığı yüksektir. Bu durumda da idarenin uzmanlığı kadar bilgi sahibi olmayan mahkemeler, uzmanlık gerektiren finans, çevre, sağlık ve benzeri alanlardaki düzenlemeler söz konusu olduğunda uzman idare kadar verimli hareket edemeyebilir.

Ancak, Raimondo kararının etkilerinin henüz ortaya çıkmadığı unutulmamalıdır. Kararın uzun vadeli sonuçları, mahkemelerin bu yeni yasal çerçeveyi nasıl uygulayacağına bağlıdır. Chevron doktrinini yerine Skidmore doktrinini gibi daha zayıf riayet gerektiren doktrinlerin uygulayıp uygulanmayacağını, idarenin yorumlarına ne ölçüde riayet edileceğini mahkemelerin ilerleyen günlerdeki yaklaşımı gösterecektir. Bu

¹¹³ 603 U. S. ____ (2024).

¹¹⁴ 603 U. S. ____ (2024).

¹¹⁵ *Skidmore v. Swift & Co.*, 323 U.S. 134, 140 (1944).

¹¹⁶ Amy Howe, "Supreme Court strikes down Chevron, curtailing power of federal agencies", SCOTUSblog (Jun. 28, 2024, 12:37 PM), <https://www.scotusblog.com/2024/06/supreme-court-strikes-down-chevron-curtailing-power-of-federal-agencies/> (E.T. 24.10.2024); Erin X Wong, "Supreme Court curtails agencies' ability to enforce regulations", HighCountryNews (Jun. 28, 2024), <https://www.hcn.org/articles/supreme-court-curtails-agencies-ability-to-enforceregulations/#:~:text=The%20repeal%20of%20the%20bedrock,and%20conservation%20laws%20into%20doubt.&text=On%20Friday%2C%20the%20Supreme%20Court's,old%20pillar%20of%20administrative%20law> (E.T. 24.10.2024); Michael Robert Blumenthal & Douglas W Charnas & James William Sandy & David Barry Waxman, "The End of Chevron Deference: What Does It Mean, and What Comes Next?", Business Law Today, American Bar Association (Aug. 16, 2024), https://www.americanbar.org/groups/business_law/resources/business-law-today/2024-august/end-chevron-deference-what-does-it-mean-what-comes-next/ (E.T. 24.10.2024).

bağlamda Raimondo kararının, idarenin düzenlemelerinin mahkemeler tarafından nasıl değerlendirileceği konusunda belirsizlik yaratması olasıdır. Sonuç olarak mahkemeler, Chevron sonrası dönemde idareye ne ölçüde yetki tanıyacağına karar verdikçe, Raimondo kararın etkileri daha net ortaya çıkacaktır.

Sonuç

Amerikan Yüksek Mahkemesi yıllar boyunca çeşitli davalarda ortaya koyduğu farklı doktrinlerle, mahkemelerin idarenin kararları karşısında nasıl bir yaklaşım benimsemesi gerektiğine, yargısal denetimin ideal kapsamına ve mahkemelerin idarenin yorumlarına ne ölçüde riayet etmesi gerektiğine çözüm bulmaya çalışmıştır. Bu bağlamda, Amerikan idare hukukunda en sık atıfta bulunulan dava ve ciddi bir doktrinel değişim olarak bilinen Chevron gereği; bir yasal metin açıkça belirli bir soruyu yanıtlamıyorsa, mahkemeler idarenin metne ilişkin makul yorumlarına riayet etmek zorundadır. Chevron, Yüksek Mahkeme’ce kendisinden önce ortaya konulmuş diğer doktrinlerden farklı olarak idarenin yasaları ve hukuki metinleri yorumlama yetkisini genişleterek, diğer doktrinlerce idarenin kararlarına öngörülen sınırlı yetki ve dar denetim mekanizmasını daha esnek ve idarenin uzmanlık alanlarına uygun hale getirmiştir.

Chevron doktrini, geçerli olduğu 1984-2024 yılları içerisinde akademik çevrelerce ve yargı organlarınca desteklendiği gibi birçok eleştiriye de maruz kalmıştır. Chevron’un uygulanabilirliğini sınırlayan kararlar, doktrinler ve Chevron’a akademik çevrelerce ve yargı mensuplarınca yöneltilen eleştiriler göz önünde bulundurulduğunda, Chevron’un kabulünden itibaren tartışma konusu yapıldığı söylenebilir. 1990’lardan itibaren ise doktrin önemini kaybetmeye başlamış ve özellikle son dönemlerde yargıçların Chevron’a karşı artan eleştirel yaklaşımları neticesinde Yüksek Mahkeme düzeyinde Chevron’a riayet ciddi ölçüde azalmıştır. En nihayetinde de Chevron doktrini, 28 Haziran 2024’te Loper Bright Enterprises v. Raimondo davasında Yüksek Mahkeme tarafından oyçokluğuyla iptal edilmiştir. İdarenin yorumlarına otomatik olarak riayet etme gerekliliğini ortadan kaldıran Raimondo kararı, Chevron’a kıyasen daha zayıf bir riayet gerektiren Skidmore doktrininin uygulanabileceğini ifade etmiştir. Bu ifade, idarenin yorumlarının mahkemeler tarafından tamamen reddedilemeyeceği ancak mahkemelerin takdirine daha fazla alan bırakılacağı anlamına gelmektedir.

Chevron doktrininin iptali neticesinde, idarenin hukuki metinleri yorumlama yetkisi sınırlanabileceği gibi idari düzenlemeler mahkeme tarafından daha sıkı bir yargısal denetime tabi tutulabilir. Bu durum, idarenin düzenlemelerinin daha sık iptal edilmesine veya sınırlı şekilde uygulanmasına yol açabilir, böylece düzenleyici süreçlerde belirsizlik ve yavaşlamalar meydana gelebilir. Ayrıca, idarenin bilimsel ve teknik konularda esnek düzenlemeler yapma yeteneği kısıtlanabileceğinden karar verme yetkisi de bilimsel ve teknik uzmanlık gerektiren alanlarda yeterli bilgisi olmayan mahkemelere geçebilir. Bu değişikliklerin, idari süreçlerin işleyişini ve yargı ile yürütme arasındaki güç dengesini önemli ölçüde etkileyeceği öngörülmektedir. Ancak Raimondo kararının nihai etkileri henüz netleşmemiş olup, idari ve yargısal süreçlerin gelecekteki işleyişi, mahkemelerin bu yeni yaklaşımı nasıl benimseyeceğiyle şekillenecektir. Yargının bu süreçte idarenin uzmanlık alanlarına ne kadar riayet edeceği, Chevron doktrini yerine Skidmore doktrini gibi daha zayıf riayet gerektiren doktrinlerin uygulayıp uygulanmayacağı ve idari düzenlemelerin hangi ölçüde kabul edileceği zamanla belirginleşecektir.

Kaynakça

Makaleler ve Kitaplar

- Adler, Jonathan H. "Restoring Chevron's Domain", *Mo. L. Rev.*, 81, (2016), 983-1001.
- Bednar, Nicholas R. & Hickman, Kristin E. "Chevron's Inevitability", *Geo. Wash. L. Rev.*, 85, (2017), 1392-1461.
- Beermann, Jack M. "Loper Bright and the Future of Chevron Deference", *William & Mary Law Review Online*, 65, (2024), 1-25.
- Blumenthal, Michael Robert & Charnas, Douglas W & Sandy, James William & Waxman, David Barry. "The End of Chevron Deference: What Does It Mean, and What Comes Next?", *Business Law Today*, American Bar Association (Aug. 16, 2024), https://www.americanbar.org/groups/business_law/resources/business-law-today/2024-august/end-chevron-deference-what-does-it-mean-what-comes-next/ (E.T. 24.10.2024).
- Bressman, Lisa Schultz & Stack, Kevin M. "Chevron Is a Phoenix", *Vanderbilt Law Review*, 74, (2021), 465-482.
- Breyer, Stephen. "Judicial Review of Questions of Law and Policy", *Admin. L. Rev.*, 38, (1986), 363-398.
- Caust-Ellenbogen, Sanford N. "Blank Checks: Restoring the Balance of Powers in the Post-Chevron Era", *B.C. L. Rev.*, 32, (1991), 757-834.
- Coenen, Michael & Davis, Seth. "Minor Courts, Major Questions", *Vand. L. Rev.*, 70, (2017), 777-843.
- Collins, Hunter W. "West Virginia's "Major Questions" and the Silent Disappearance of the Chevron Doctrine", *San Diego L. Rev.*, 60, (2023), 777-807.
- Garry, Patrick M. "Judicial Review and the Hard Look Doctrine", *Nev. LJ*, 7, (2006), 151-170.
- Herz, Michael. "Chevron is Dead; Long Live Chevron", *Colum. L. Rev.*, 115, (2015), 1867- 1904.
- Hickman, Kristin E. & Nielson, Aaron L. "The Future of Chevron Deference", *Duke Law Journal*, 70, (2021), 1015-1024.
- Hickman, Kristin E. & Pierce, Richard J. *Administrative Law Treatise*, New York: Wolters Kluwer, 2019.
- Howayeck, Andrew. "The Major Questions Doctrine: How the Supreme Court's Efforts to Rein in the Effects of Chevron Have Failed to Meet Expectations", *Roger Williams University Law Review*, 25/1, (2020), 173-194.
- Howe, Amy. "Supreme Court strikes down Chevron, curtailing power of federal agencies", *SCOTUSblog* (Jun. 28, 2024, 12:37 PM), <https://www.scotusblog.com/2024/06/supreme-court-strikes-down-chevron-curtailing-power-of-federal-agencies/> (E.T. 24.10.2024).
- Jellum, Linda. "Chevron's Demise: A Survey of Chevron from Infancy to Senescence", *Admin. L. Rev.*, 59, (2007), 725-782.
- Kavanaugh, Brett M. "Fixing Statutory Interpretation", *Harv. L. Rev.*, 129, (2016), 2118-2154.
- Landis, James M. "Crucial Issues in Administrative Law", *Harv. L. Rev.*, 53/7, (1940), 1077-1106.
- Lawson, Gary. "Representative/Senator Trump?", *Chap. L. Rev.*, 21, (2018), 111-132.
- Merrill, Thomas W. "Textualism and the Future of the Chevron Doctrine", *Wash. U. L. Q.*, 72, (1994), 351-377.

- Miles, Thomas J. & Sunstein, Cass R. "Do Judges Make Regulatory Policy? An Empirical Investigation of Chevron", U. Chi. L. Rev., 73 (2006), 823-879.
- Revesz Richard L. & Livermore, Michael A. *Retaking Rationality: How Cost-Benefit Analysis Can Better Protect the Environment and Our Health*, Oxford Univ. Press, 2008.
- Richardson, Nathan. "Deference is Dead, Long Live Chevron", Rutgers L. Rev., 73, (2021), 441-526.
- Richardson, Nathan. "Keeping Big Cases from Making Bad Law: The Resurgent "Major Questions" Doctrine", Conn. L. Rev., 49, (2016), 355-409.
- Scalia, Antonin. "Judicial Deference to Administrative Interpretations of Law", Duke L.J., 3 (1989), 511-521.
- Stephenson, Matthew C. & Adrian Vermeule, Adrian. "Chevron Has Only One Step", Va. L. Rev., 95, (2009), 597-609.
- Sunstein, Cass R. "Chevron Step Zero", Va. L. Rev., 92, (2006), 187-260.
- Sunstein, Cass R. "Deregulation and the Hard-Look Doctrine", The Supreme Court Review, (1983), 177-213.
- Şahin, Cenk. *Amerikan Federal İdare Hukukunda "Regülasyon"*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010.
- Walker, Christopher J. "Attacking Auer and Chevron Deference: A Literature Review", Geo. J.L. & Pub. Pol'y, 16, (2018), 103-122.
- Walters, Daniel E. "Four Futures of Chevron Deference", Geo. Mason L. Rev., 31/2, (2024), 635-657.
- Wong, Erin X. "Supreme Court curtails agencies' ability to enforce regulations", HighCountryNews (Jun. 28, 2024), <https://www.hcn.org/articles/supreme-court-curtaills-agencies-ability-to-enforce-regulations/#:~:text=The%20repeal%20of%20the%20bedrock,and%20conservation%20laws%20into%20doubt.&text=On%20Friday%2C%20the%20Supreme%20Court's,old%20pillar%20of%20administrative%20law> (E.T. 24.10.2024).
- Young, Gordon G. "Judicial Review of Informal Agency Action on the Fiftieth Anniversary of the APA: The Alleged Demise and Actual Status of Overton Park's Requirement of Judicial Review on the Record", Admin. L.J. Am. U., 10, (1996), 179-249.

Davalar

- Auer v. Robbins, 519 U.S. 452 (1997).
- Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Resources Defense Council, Inc., 467 U.S. 837 (1984).
- Citizens to Preserve Overton Park, Inc. v. Volpe, 401 U.S. 402 (1971).
- FDA v. Brown & Williamson Tobacco Corp., 529 U.S. 120 (2000).
- Gutierrez-Brizuela v. Lynch, 834 F.3d 1142 (10th Cir. 2016).
- King v. Burwell, 576 U.S. 473 (2015).
- Kisor v. Wilkie, 139 S. Ct. 2400 (2019).
- Loper Bright Enters. v. Raimondo, 45 F.4th 359, 364 (D.C. Cir. 2022).
- Marbury v. Madison, 5 U.S. (1 Cranch) 137 (1803).
- Michigan v. EPA, 576 U.S. 743 (2015).
- Mistretta v. United States, 488 U.S. 361 (1989).

Motor Vehicle Mfrs. Ass'n v. State Farm Mut. Auto. Ins. Co., 463 U.S. 29 (1983).

Nat'l Cable & Telecommunications Ass'n v. Brand X Internet Services, 545 U.S. 967 (2005).

Natural Res. Def. Council, Inc. v. Gorsuch, 685 F.2d 718 (D.C. Cir. 1982).

Skidmore v. Swift & Co., 323 U.S. 134 (1944).

Thomas Jefferson Univ. v. Shalala, 512 U.S. 504 (1994).

United States Telecom Ass'n v. FCC, 855 F.3d 381 (D.C. Cir. 2017).

United States v. Carlo Bianchi & Co., 373 U.S. 709 (1936).

United States v. Mead Corp., 533 U.S. 218 (2001).

Universal Camera Corp. v. NLRB, 340 U.S. 474 (1951).

Util. Air Regul. Grp. v. EPA, 573 U.S. 302 (2014).

West Virginia v. EPA, 142 S. Ct. 2587 (2022).

603 U. S. ____ (2024).

Makale Bilgi Formu

Yazarın Katkıları: Makale tek yazarlıdır. Yazar makalenin son halini okuyup onaylamıştır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Telif Beyanı: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kâr amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunmaktadır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.